

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 15. marts 2022
Kontor: Straffuldbyrheds-kontoret
Sagsbeh: Mikkel Hartz Reenberg
Sagsnr.: 2022-0030-7252
Dok.: 2334112

Besvarelse af spørgsmål nr. 586 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 586 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 17. februar 2022. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Peter Skaarup (DF).

Nick Hækkerup

/

Anders Lotterup

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 3392 3340
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 586 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren redegøre for det lovgrundlag, som danner grundlag for at huse beboerne på Kofoedsminde, samt om regeringen aktivt forsøger at hjemsende beboere på Kofoedsminde, der ikke har et opholdsgrundlag i Danmark, til deres oprindelsesland? Og vil ministeren i forlængelse heraf redegøre for, om det kan være i strid med Danmarks internationale forpligtelser at hjemsende visse beboere på grund af deres lidelser samt oplyse, om ministeren har kendskab til sager, hvor dette har været tilfældet?”

Svar:

Hvad angår den del af spørgsmålet, der vedrører lovgrundlaget for at anbringe borgere på Kofoedsminde, har Justitsministeriet til brug for besvarelsen indhentet en udtalelse fra Rigsadvokaten og fra Social- og Ældreministeriet.

Rigsadvokaten har i den anledning oplyst følgende:

”1. Efter straffelovens § 16, stk. 1, er personer, der på gerningstidspunktet var utilregnelige på grund af sindssygdom eller lignende tilstand, straffri. Tilsvarende gælder for personer, der er mentalt retarderet i højere grad.

Herudover er personer, der på gerningstidspunktet var mentalt retarderede i lettere grad, straffri, medmindre særlige omstændigheder taler for at pålægge straf. Det samme gælder for personer, der befandt sig i en tilstand, som ganske må ligestilles med mental retardering, jf. straffelovens § 16, stk. 2.

Straffelovens § 69 omfatter personer, der ved den strafbare handlings foretagelse befandt sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke er af den i § 16 nævnte beskaffenhed. Bestemmelsen omfatter bl.a. sinker og andre svagt begavede personer, udtalt personlighedsforstyrrede personer, personer med følgevirkninger af alkohol- eller stofmisbrug, personer med lettere demens og undertiden unge lovovertrædere.

Over for tiltalte, der frifindes for straf i medfør af straffelovens § 16, kan der ifølge straffelovens § 68 bl.a. træffes bestemmelse om anbringelse i hospital for sindslidende (psykiatrisk afdeling),

i egnet hjem eller institution til særlig pleje eller forsorg, eller om afvænnning, psykiatrisk behandling mv.

Foranstaltninger efter § 68, 2. pkt., kan desuden anvendes over for tiltalte, der ved den strafbare handling foretaget var omfattet af § 69, idet den pågældende befandt sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke var af den i § 16 nævnte beskaffenhed.

Opregningen i § 68 er ikke udtømmende, og en foranstaltning kan tilpasses lovovertræderens individuelle behov.

Foranstaltninger efter straffelovens § 68 kan anvendes, hvis det findes formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Foranstaltningen fastsættes ved dom og kan bestå i mindre indgribende foranstaltninger, i anbringelse i psykiatrisk afdeling eller institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller i en afgørelse, der giver mulighed for administrativt, dvs. uden yderligere medvirken af en domstol, at træffe bestemmelse om indlæggelse/anbringelse, ligesom udskrivning kan ske administrativt.

Det er anklagemyndighedens opgave at nedlægge påstand om den foranstaltning, der efter anklagemyndighedens opfattelse er mest formålstjenligt for at forebygge lovovertrædelser.

2. Rigsadvokaten har i Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om psykisk afvigende kriminelle, fastsat nærmere retningslinjer med hensyn til udformningen af påstande om foranstaltninger over for mentalt retarderede, jf. straffelovens § 16, stk. 1, 2. pkt., eller § 16, stk. 2.

Der er ved formuleringerne af påstandene taget udgangspunkt i, at der ikke for tiden i Danmark findes lukkede afdelinger for personer med vidtgående psykiske handicap, men alene en sikret afdeling (Kofoedsminde).

Foranstaltningerne kan inddeles i typerne I-V, hvor type I anvendes over for personer, der anses for at være udtalt farlige, mens type V anvendes over for personer, der alene har behov for støtte i hverdagen. Den begåede kriminalitets art kan ligeledes indgå ved vurderingen af, hvilken foranstaltning der findes formålstjenligt for at forebygge eventuelle fremtidige lovovertrædelser.

Det bemærkes desuden, at anklagemyndigheden i anklageskriftet skal angive, hvorvidt og i givet fald hvilken længstetid der bør fastsættes for foranstaltningen, jf. straffelovens § 68 a.

Type I. Påstand om dom til anbringelse i sikret afdeling for personer med vidtgående psykiske handicap er beregnet på mentalt retarderede personer, der må anses som udtalt farlige og derfor frembyder nærliggende risiko for personfarlige handlinger. Dommen indebærer, at den pågældende anbringes på den sikrede afdeling på Kofoedsminde.

Type II. Påstand om dom til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, således at domfældte efter bestemmelse fra kommunen kan overføres til sikret afdeling, anvendes typisk over for mentalt retarderede, der har begået personfarlig kriminalitet i form af f.eks. brandstiftelse, røveri, voldtægt eller vold, og hvor det skønnes, at den mentalt retarderede har behov for konstant overvågning, og at der er risiko for ny personfarlig kriminalitet, således at den mentalt retarderede i givet fald hurtigt skal kunne overføres til sikret afdeling. Overførsel til sikret afdeling kræver således ikke rettens godkendelse.

Dommen indebærer, at den pågældende anbringes i institution med døgnovervågning. Overførsel til sikret afdeling vil indebære en overførsel til Kofoedsminde.

Type III. Påstand om dom til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap anvendes typisk over for mentalt retarderede, der har begået personfarlig kriminalitet i form af f.eks. brandstiftelse, røveri, voldtægt eller vold, og hvor det skønnes, at den mentalt retarderede har behov for konstant overvågning.

Dommen indebærer, at domfældte anbringes i åben institution med døgnovervågning. Det betyder, at institutionen som udgangspunkt ikke vil være låst, bortset fra under nogle nærmere fastsatte betingelser, hvorefter der kan ske dørlåsning om natten i maksimalt 8 timer.

Anklagemyndigheden skal under henvisning hertil overveje, om der i den konkrete sag er behov for at nedlægge påstand om en type II-dom, således at kommunen kan træffe afgørelse om overførsel til sikret afdeling (Kofoedsminde), hvis det måtte blive nødvendigt.

Type IV. Påstand om dom om tilsyn af kommunen, således at domfældte efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at tilsynsmyndigheden kan træffe bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, anvendes i sager, hvor det må påregnes, at en social indsats i form af tilsyn kan være tilstrækkelig, men hvor der kan opstå behov for, at den mentalt retarderede skal anbringes i institution. Påstanden forhindrer ikke, at den domfældte anbringes i institution med døgnovervågning.

Påstanden kan suppleres, f.eks. med et vilkår om psykiatrisk behandling, der også giver mulighed for lægelig godkendt behandling mod misbrug.

Anbringelse i institution i henhold til en sådan dom sker ved administrativ beslutning. Den kræver således ikke rettens godkendelse.

Type V. Påstand om dom om tilsyn af kommunen, således at domfældte efterkommer tilsynsmyndighedernes bestemmelse om ophold og arbejde, anvendes over for mentalt retarderede, der skønnes at have behov for social støtte i dagligdagen.

Påstanden kan eventuelt suppleres med særlige vilkår om psykiatrisk behandling, der også giver mulighed for lægelig godkendt behandling mod misbrug.”

Social- og Ældreministeriet har oplyst følgende:

”Der findes én enkelt sikret afdeling i Danmark, som er godkendt til at modtage domfældte personer med varigt nedsat psykisk funktionsevne. Afdelingen ligger på Kofoedsminde. Bestemmelserne for oprettelse af en sikret afdeling følger af lov om social service § 108, stk. 7, som pålægger social- og ældreministeren at fastsætte regler om særlige sikkerhedsforanstaltninger i boformer, som er egnet til længerevarende ophold for personer med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Derudover pålægges ministeren at fastsætte regler om pligt for en region eller en eller flere kommuner til at modtage personer i de boformer, bl.a. når disse personer i henhold til dom eller kendelse skal anbringes i en boform for personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne.

Af bekendtgørelse om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne samt om særlige sikkerhedsforanstaltninger for voksne og modtagepligt i boformer efter lov om social service fremgår det, at en afdeling, der hele eller næsten hele døgnet har yderdøre og vinduer konstant aflåst, skal være godkendt som særligt sikret afdeling. Det fremgår derudover, at kommunalbestyrelsen for Lolland Kommune har pligt til at etablere en særligt sikret afdeling på Kofoedsminde og til i dette tilbud at modtage personer, som i henhold til dom eller retskendelse skal optages i et særligt botilbud, jf. § 108, stk. 7, nr. 1-3, i lov om social service.”

Hvad angår den del af spørgsmålet, der vedrører hjemsendelse af beboere på Kofoedsminde, har Justitsministeriet endvidere indhentet en udtalelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, der har oplyst følgende:

”Direktoratet for Kriminalforsorgen skal indledningsvis bemærke, at Kofoedsminde ikke er en institution under kriminalforsorgen, og at kriminalforsorgen ikke deltager i beboernes straffuldbyrdelse. Kriminalforsorgen er desuden ikke tilsynsmyndighed på området. Direktoratet har derfor heller ikke nogen konkret indsigt i beboernes strafferetlige domsgrundlag eller kendskab til behandlingen af beboerne, deres sikkerhedsmæssige udfordringer eller plejebehov mv.

For en beboer på Kofoedsminde, der er ikendt en dom efter straffelovens § 68 til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, kan følgende to centrale regelgrundlag for overførsel til afsoning i hjemlandet nævnes:

- 1) Overførsel af domfældte til afsoning i andre EU-lande sker efter regler i Rådets rammeafgørelse 2008/909/RIA af 27. november 2008.

Rammeafgørelsen indebærer, at en EU-medlemsstat ved at fremsende en standardattest og den relevante dom, som idømmer sanktionen, kan anmode myndighederne i en anden EU-medlemsstat om at anerkende dommen og overtage fuldbyrdelsen af sanktionen. En EU-medlemsstat, som anmodes om at anerkende dommen og overtage fuldbyrdelsen efter rammeafgørelsen, vil som udgangspunkt være forpligtet hertil, når der er tale om en dom vedrørende egne statsborgere, som vil blive udvist til hjemlandet som følge af dommen. Pligten gælder uafhængigt af, om den domfældte har givet sit samtykke til overførelsen.

- 2) Overførsel af domfældte til afsoning i lande uden for EU, som er medlem af Europarådet, sker efter Europarådets konvention af 21. marts 1983 om overførsel af domfældte og tillægsprotokol hertil fra 1997. Lande, som ikke er medlem af Europarådet, kan tiltræde konventionen og tillægsprotokollen efter invitation fra Europarådets Ministerkomité. Overførsel af domfældte efter disse regler kræver som udgangspunkt, at den pågældende samtykker til overførelsen, medmindre der fx er tale om en udvisningsdom. Der gælder i modsætning til EU-reglerne ikke en egentlig pligt for hjemlandet til at overtage straffuldbyrdelsen. Konventionslandene har dertil forskellige konventionsundtagelser og nationale regler, og det vil ikke på forhånd kunne vurderes, om et land kan og vil anerkende en konkret anmodning om overtagelse af fuldbyrdelsen.

Kompetencen til at anmode hjemlandet om fuldbyrdelse af danske domme i medfør af ovennævnte retsgrundlag blev ved bekendtgørelse nr. 2061 af 5. november 2021 overført fra Justitsministeriet til direktoratet pr. den 19. november 2021, og direktoratet har ikke behandlet overførselssager for beboere på Kofoedsminde.”

Det er min opfattelse, at udvisningsdømte udlændinge så vidt muligt skal overføres til afsoning i deres hjemland. Der er tale om mennesker, der har vendt det danske samfund ryggen, og de personer skal vores kriminalforsorg ikke bruge ressourcer på.

Overførselssagerne har erfaringsmæssigt givet anledning til praktiske udfordringer, navnlig når det kommer til sagsbehandlingstiden. Som led i håndteringen af disse udfordringer er sagerne pr. 19. november 2021 blevet overflyttet fra Justitsministeriets departement til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Justitsministeriet kan desuden oplyse, at der siden 2017 er gennemført én overførsel af en person, som var idømt en foranstaltningsdom til Sverige. Alle øvrige gennemførte overførsler vedrører således personer, der er idømt en almindelig frihedsstraf. Justitsministeriet har ikke kendskab til konkrete sager, hvor en overførsel af en foranstaltningsdømt ikke er blevet gennemført under hensyntagen til Danmarks internationale forpligtelser.

For så vidt angår den del af spørgsmålet, der vedrører forholdet til Danmarks internationale forpligtelser, kan Justitsministeriet oplyse, at udsendelse af en alvorligt syg udlænding efter omstændighederne kan rejse spørgsmål i forhold til den Europæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) artikel 3 om forbud mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Ifølge praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD), skal der dog foreligge helt ekstraordinære omstændigheder for, at artikel 3 er til hinder for udvisning eller udsendelse af alvorligt syge udlændinge, herunder psykisk syge personer. Der kan i den forbindelse henvises til EMD's dom af 27 maj 2008 i sagen *N. mod Det Forenede Kongerige*, præmis 42-43, EMD's dom af 13. december 2016 i sagen *Paposhvili mod Belgien*, præmis 183, og EMD's dom af 7. december 2021 i sagen *Savran mod Danmark*, præmis 137-140. Sådanne helt ekstraordinære omstændigheder kan foreligge i tilfælde af udsendelse af en alvorligt syg person, hvor der er vægtige grunde for at antage, at den pågældende, selv om døden ikke

er nært forestående, vil blive udsat for en virkelig risiko, som følge af mangel på passende behandling i modtagerstaten eller manglende adgang til sådan behandling, for at blive udsat for en alvorlig, hurtig og uoprettelig forværring i vedkommendes helbredstilstand, der vil resultere i en intens lidelse eller i en væsentlig reduktion i forventet restlevetid, jf. EMD's dom i den ovennævnte sag *Paposhvili mod Belgien*, præmis 183, og EMD's dom i sagen *Savran mod Danmark*, præmis 134, samt Jon Fridrik Kjølbro, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere*, 5. udgave (2020), side 386.